

Ärende: VN/5137/2022-OM-229

Totalreform av beredskapslagen; arbetsgruppens betänkande

1 kap. Allmänna bestämmelser

Kommentarer om bestämmelserna i 1 kap. och specialmotiveringen till dem:

En tydlig kommunikation på båda nationalspråken är särskilt i undantagsförhållanden och i krissituationer avgörande för personers liv, hälsa och rättsskydd. En avgörande förutsättning för att kriskommunikationen ska fungera på båda språken är att myndigheterna har försäkrat sig om att personalen som ansvarar för kriskommunikation och beredskap har tillräckliga språkkunskaper. Särskild uppmärksamhet bör fästas vid äldre personer och ekonomiskt utsatta grupper som saknar digital utrustning, digital kompetens eller tillgång till alternativa informationskanaler. I en krissituation kan bristande tillgång till begriplig information på eget språk direkt äventyra liv, hälsa och möjligheten att ta del av lagstadgade rättigheter och stödåtgärder.

2 kap. Beredskapsskyldighet

Kommentarer om det organisatoriska tillämpningsområdet för den allmänna beredskapsskyldigheten (6 § 1 mom.):

-

Kommentarer om det materiella innehållet i den allmänna beredskapsskyldigheten (6–8 §):

-

Övriga kommentarer om bestämmelserna i 2 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

3 kap. Beslut om undantagsförhållanden och om ibruktagande av tilläggsbefogenheter

Kommentarer om förutsättningarna för undantagsförhållanden (11 §, jfr den nuvarande definitionen av undantagsförhållanden):

-

Kommentarer om beslut om att undantagsförhållanden råder eller har upphört (12 och 21 §):

-

Kommentarer om förfarandet för ibruktagande av tilläggsbefogenheter (13–20 §):

-

Kommentarer om statsrådets särskilda uppföljningsskyldigheter (22 och 23 §):

-

4 kap. Styrning av hanteringen av undantagsförhållanden samt specialarrangemang inom förvaltningen

Kommentarer om bestämmelserna i 4 kap. och specialmotiveringen:

Kommentarer om bestämmelserna i 4 kap. och specialmotiveringen:

I betänkandets 26 § stadgas om effektivisering av kommunikationen under undantagsförhållanden och skyldigheten att offentliggöra meddelanden.

I paragrafen konstateras att det i en krissituation är av största vikt att information ges samtidigt och i lika stor utsträckning på svenska och finska. Information ska delas tillgängligt för mångfaldiga mottagare via olika kanaler. Det är viktigt att nödmeddelanden och annan viktig information från myndigheter är tydlig och korrekt på svenska. Svenska Yle behövs också för lokal rapportering och information, då tillgång till tillförlitlig information på eget språk är en central del av den samhälleliga resiliensen och upprätthållandet av förtroendet för myndigheterna. Brister i tvåspråkig kriskommunikation riskerar att försvaga den sociala sammanhållningen i ett läge där stabilitet och tillit är särskilt avgörande.

5 kap. Principer för utövande av tilläggsbefogenheter och allmänna bestämmelser om tillämpningen av dem

Kommentarer om bestämmelserna i 5 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

6 kap. Organiseringen av förvaltningen samt statens finansförvaltning

Kommentarer om bestämmelserna i 6 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

7 kap. Tryggande av tillgången på arbetskraft

Kommentarer om bestämmelserna i 7 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

8 kap. Arbetsplikt

Kommentarer om bestämmelserna i 8 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

9 kap. Tryggande av den militära försvarsberedskapen

Kommentarer om bestämmelserna i 9 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

10 kap. Begränsningar i rörelsefriheten och vistelsebegränsningar samt förflyttning av befolkning

Kommentarer om bestämmelserna i 10 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

11 kap. Övertagningsrätt och skyldighet att tillhandahålla tjänster

Kommentarer om bestämmelserna i 11 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

12 kap. Tryggande av befolkningens nödvändiga försörjning och ändringar av den sociala tryggheten

Kommentarer om bestämmelserna i 12 kap. och specialmotiveringen till dem:

Kommentarer om bestämmelserna i 12 kap. och specialmotiveringen till dem:

Beträffande 85§ riskerar den föreslagna förändringen äldre personers liv och försörjning. Den nuvarande lagstiftningens 56§ är tillräckligt tung som beredskapsansvar, med en tre månaders övre gräns på möjliga uppskov eller på innehållning antingen av halva eller totala pensionsbeloppet. Vi önskar inga förändringar på detta. Den föreslagna övre gränsen på ett halvt år är alltför lång. Ett halvårs uppskov eller innehållande av pensionsutbetalningar innebär i praktiken ett mycket långt och ingripande avbrott i en grupps grundläggande försörjning. För många låginkomstpensionärer är redan en månads inkomstbortfall kritiskt och kan leda till hyresskulder, vräkningshot, oförmåga att köpa mediciner samt försämrad näringstillgång.

Vi håller med om inrikesministeriets ändringsförslag som lämnats in som avvikande mening till betänkandet. Det är oskäligt att ovannämnda åtgärder kunde aktiveras i samband med omfattande invandring. Över 25% av befolkningen får sin huvudsakliga försörjning från pensioner. Ingrepp i pensionerna avgränsar sig därför inte som specifika krisåtgärder, utan påverkar märkbart såväl nationalekonomin som den sociala stabiliteten. Pensioner utgör inte ett behovsprövat bidrag utan en lagstadgad och intjänad rättighet, nära kopplad till egendomsskyddet. Ingrepp i pensionsutbetalningar bör därför bedömas särskilt restriktivt och utifrån proportionalitetsprincipen. Åtgärder som riktas mot en grupp som saknar möjlighet att genom arbete kompensera inkomstbortfall riskerar att bli oproportionerliga.

Av alla befolkningsgrupper har pensionärer det största antalet personer med låga inkomster. Åtgärden riskerar dessutom att få en indirekt könsdiskriminerande effekt, eftersom låga pensioner strukturellt är vanligare bland äldre kvinnor. För ensamstående äldre med begränsade ekonomiska marginaler kan ett långvarigt uppskov innebära allvarliga konsekvenser för både hälsa och liv. Ekonomisk stabilitet är en central del av den nationella krisberedskapen. Staten uppmanar hushåll att ha beredskap för störningar, men låginkomstpensionärer saknar ofta möjlighet att bygga upp ekonomiska buffertar. Om staten samtidigt förlänger möjligheten att hålla inne pensioner undermineras den individuella krisberedskapen och tilliten till samhällssystemen.

Fördröjda eller innehållna pensioner riskerar dessutom att leda till ökade kostnader inom utkomststöd, socialvård och hälso- och sjukvård. Åtgärden kan därmed medföra sekundära kostnader som överstiger de eventuella kortsiktiga besparingarna.

13 kap. Trygghet av tillgången till nödvändiga nyttigheter och tjänster

Kommentarer om bestämmelserna i 13 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

14 kap. Trygghet av tillgången till social- och hälsovård samt till utbildning

Kommentarer om bestämmelserna i 14 kap. och specialmotiveringen till dem:

I 98 § stadgas om undantag från förutsättningarna för yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården för verksamhet i yrket. I krissituationer behöver en kunna använda sitt eget språk. Myndigheten bör redan i beredskapsplanen beakta behovet av krishjälp och vård inom social- och hälsovårdssektorn på finska och svenska för att säkra båda språkgruppernas språkliga rättigheter.

Särskilt för äldre personer i utsatta situationer är möjligheten att få vård och krisstöd på eget språk avgörande för patientsäkerheten, rättsskyddet och behandlingsresultatet. Språkliga rättigheter får inte försvagas med hänvisning till kris eller nödsituation.

15 kap. Ordning av boende

Kommentarer om bestämmelserna i 15 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

16 kap. Trygghet av finansmarknaden och försäkringsmarknaden

Kommentarer om bestämmelserna i 16 kap. och specialmotiveringen till dem (exkl. 110 §):

-

Kommentarer om 110 § 1 mom. 1 punkten (utförselbud):

-

Kommentarer om 110 § 1 mom. 2 punkten (införselbud):

-

Kommentarer om 110 § 1 mom. 3 punkten (förbud mot vissa ekonomiska transaktioner):

-

Kommentarer om 110 § 1 mom. 4 punkten (hemtagningsskyldighet):

-

Kommentarer om 110 § 2–5 mom.:

-

17 kap. Tryggande av energiförsörjningen, vattentjänsterna och avfallshanteringen

Kommentarer om bestämmelserna i 17 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

18 kap. Tryggande av nödvändiga kommunikations- och posttjänster

Kommentarer om bestämmelserna i 18 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

19 kap. Tryggande av livsmedelsproduktionen

Kommentarer om bestämmelserna i 19 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

20 kap. Tryggande av nödvändigt byggande

Kommentarer om bestämmelserna i 20 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

Allmänna frågor som gäller avdelning III

Allmänna kommentarer om strukturen på den del som gäller befogenheter och om sättet att reglera befogenheterna:

-

Eventuella andra kommentarer om hela den del som gäller befogenheter:

-

21 kap. Allmänna bestämmelser om verkställigheten av tilläggsbefogenheter

Kommentarer om bestämmelserna i 21 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

22 kap. Särskilda bestämmelser om verkställigheten av tilläggsbefogenheter

Kommentarer om bestämmelserna i 22 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

23 kap. Ersättningar

Kommentarer om bestämmelserna i 23 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

24 kap. och lagförslaget om ändring av strafflagen. Straffbestämmelser

Kommentarer om bestämmelserna i 24 kap. i beredskapslagen och i lagförslaget om ändring av strafflagen (lagförslag 2) och om specialmotiveringen till dem:

-

25 kap. Ändringssökande

Kommentarer om bestämmelserna i 25 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

Den allmänna motiveringen i utkastet till regeringsproposition

Kommentarer om konsekvensbedömningen:

Pensioner upprätthåller en stabil vardag. Fördröjande av utbetalningar eller innehållande av utbetalningsrater har omedelbar verkan på konsumtionen och förorsakar ökade kostnader i socialskydd och hälsovård. För utsatta åldringar medför dylika åtgärder stora risker för liv och hälsa.

Konsekvensbedömningen bör tydligare analysera de kumulativa effekterna på låginkomstpensionärer, inklusive risk för ökad dödlighet, försämrad kronisk sjukdomskontroll samt ökad psykisk ohälsa till följd av ekonomisk osäkerhet.

Kommentarer om motiveringen till lagstiftningsordningen:

-

Övriga kommentarer om motiveringen i utkastet till regeringsproposition:

-

Arbetsgruppens betänkande

Allmänna ställningstaganden om behovet av en reform och de centrala lösningarna i reformen:

-

Övriga allmänna kommentarer om arbetsgruppens betänkande:

Vi håller med om inrikesministeriets ändringsförslag som lämnats in som avvikande mening till betänkandet. Det är oskäligt att uppskov eller innehållning av pensioner kunde aktiveras i samband med omfattande invandring.

Den föreslagna övre gränsen på ett halvt år är överlag alltför lång för dylika ingrepp på personers grundförsörjning. Den nuvarande lagstiftningens 56§ är tillräckligt tung som beredskapsansvar, med en tre månaders övre gräns på möjliga uppskov eller på innehållning antingen av halva eller totala pensionsbeloppet.

Salonen Ilona
Svenska pensionärsförbundet